

Semināru cikls

Nākotnes radošās pilsētas

• Culture
Lab

artCēsis

**“Atvērta, kvalitatīva un
iekļaujoša kultūrtelpa: kultūra
un radošums ilgtspējīgas
pilsētvides plānošanā.”**

Viesturs Celmiņš

Pilsētplānotājs un antropologs,
Vefresh inovāciju apkaimes vadītājs

Kultūra pilsētvides ganībās?

Atvērta, kvalitatīva un iekļaujoša
kultūrtelpa:
kultūra un radošums ilgtspējīgas
pilsētvides plānošanā

- Culture Lab

artCēsis

Viesturs Celmiņš
Elīna Paula
Signe Pelne

Caurvijošā tēze:

Eiropas Kultūras galvaspilsēta ir ne vien arhitektūra un infrastruktūra, bet arī pilsētvide kā platforma kultūras izpausmēm, kopradei un jaunu attiecību veidošanai.

KULTŪRA un MĀKSLA

ir ne tikai

**apgaismojoša un
izglītojoša**

bet arī

**sociāla integrācijas veicinātājs
un veids kā stimulēt attīstību
un pārmaiņas pilsētā**

EKG 2000.-20. g.

**veicināja jau esošas
kultūras attīstību**

2020 +

2000

EKG 2020. + g.

**kritiski un apzināti
pēta pilsētas
identitāti, veicinot tās
vispārēju un
fundamentālu
attīstību**

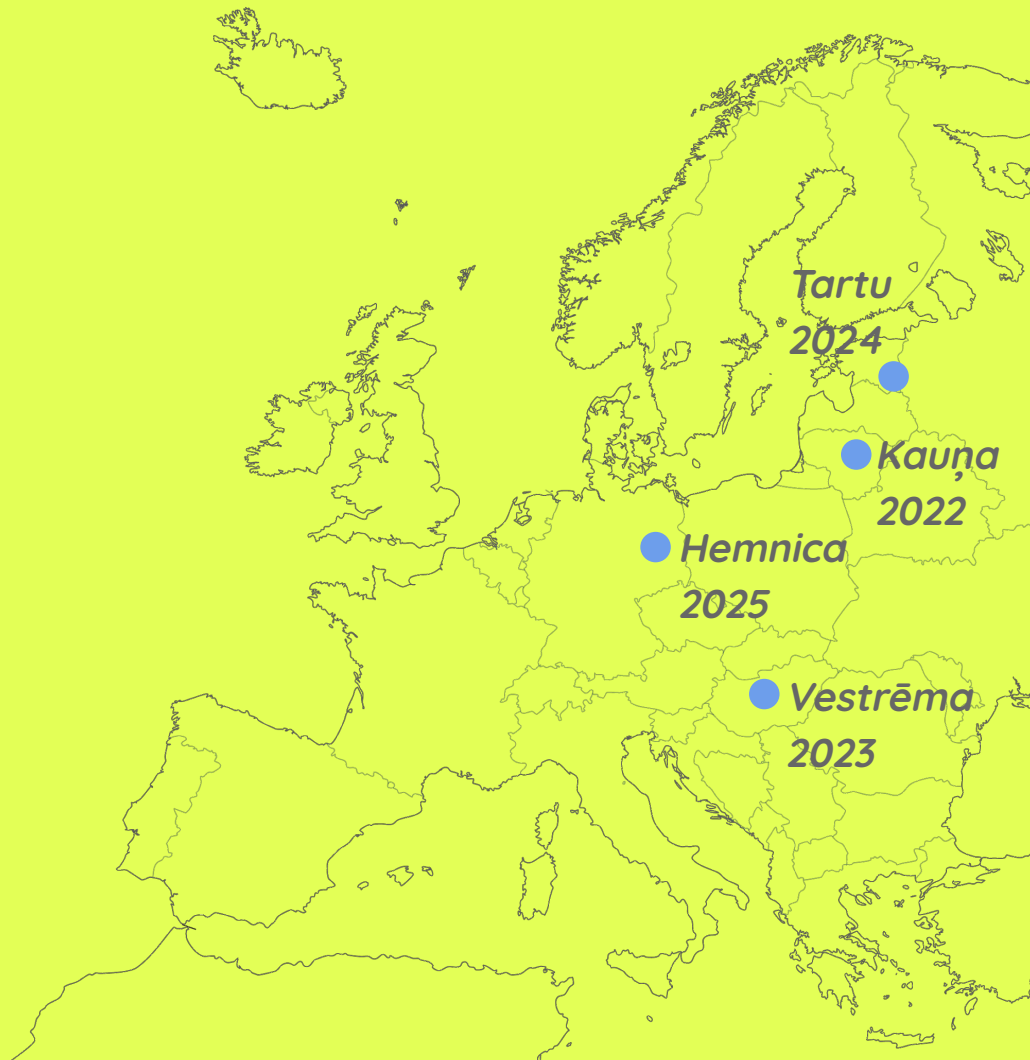
Eiropas Kultūras galvaspilsētu piemēru analīze

Galvenie jautājumi:

- Kā jebkura pilsēta var būt **kultūras platforma**?

- Kā EKG var būt **resurss pilsētas ainavas stiprināšanai**?

- Kas ir iekļaujoša, mūsdienīga kultūras programma ilgtspējīgā pilsētas plānošanā?

Hemnica/ Chemnitz, Vācija 2025

Opening Minds, Creating Spaces

(Atverot prātus, veidojot telpas)

247,237 iedzīvotāji (2019)

Konteksts un identificētie jautājumi

- Pilsēta ir kļuvusi sašķelta un zaudējusi skaidru identitāti
- Anti-semītisms un izplatītas ksenofobijas ietekme
- Pilsēta aizvien mēģina izprast un aizvietot Otrā pasaules kara radītās sekas cilvēkos un pilsētvidē
- Pilsētai trūkst kultūras platformas, uz kuras pamata sadarboties ar apkārtnēm un satelītpilsētām

Koncepcija un identitāte

“DARBS un pilsēta”

- Pilsēta, kas iestājas par radikālām pārmaiņām un jauniem pirmsākumiem darba kultūrā

“PUBLISKĀ TELPA un pilsēta”

- Pilsēta, kurā tiek veidotas vietas, kur var satikties dažādu paaudžu un etnisko grupu cilvēki

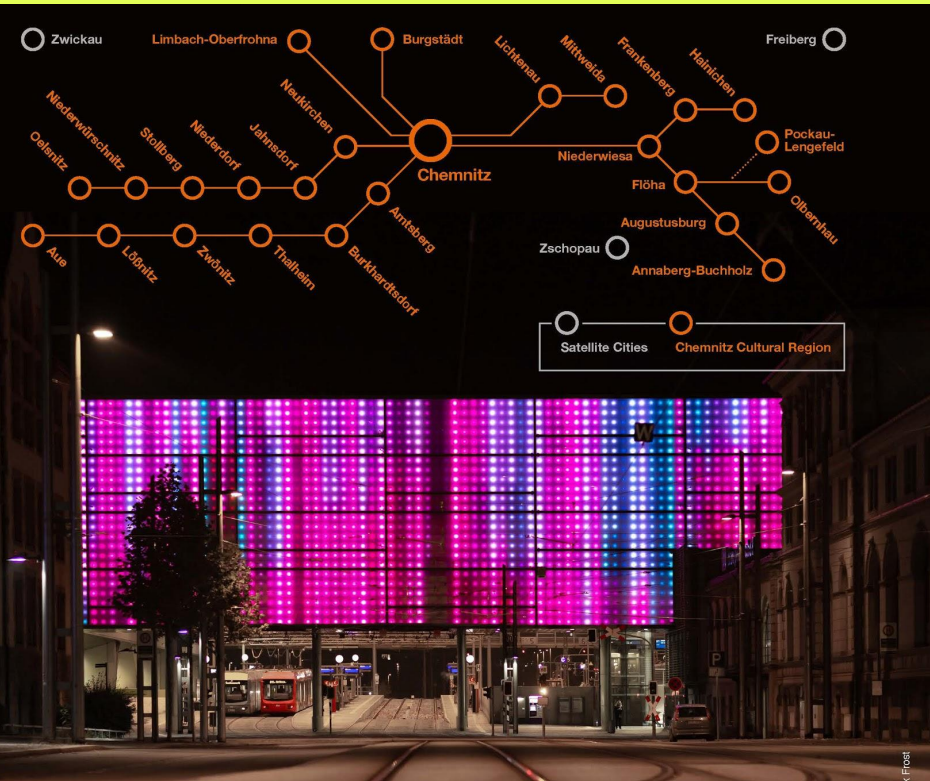
“CEĻI UZ UN NO pilsētas”

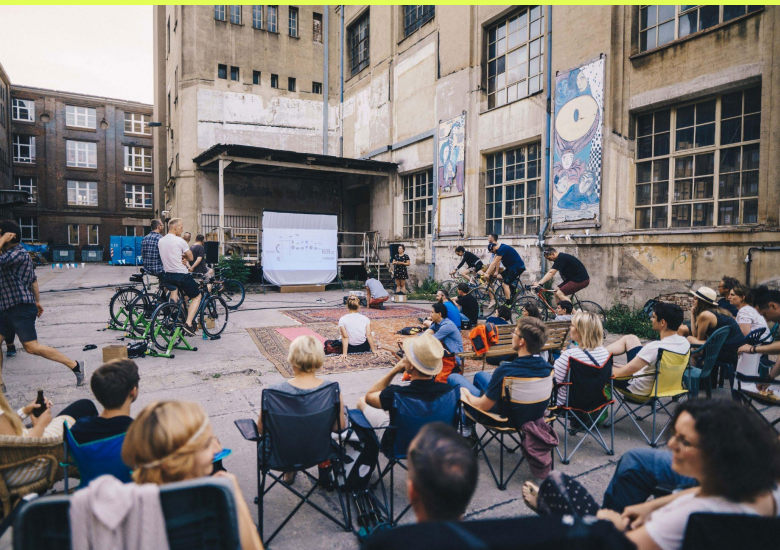
- Pilsēta, kura mācās samierināties ar pagātnes kļūdām, lai saprastu, kur tā virzīsies turpmāk

Programmas mērķi un stratēģija

- Veidot kopīgu Hemnicas kultūras reģionu
- Programma darbojas ar mākslu un kultūru, kas pārstāv sociālo un kultūras daudzveidību pilsētā
- Digitālās infrastruktūras ekspansija, caur kuru pilsēta varētu padarīt tās kultūras resursus un zināšanas daudz pieejamākus
- Veicināt dzīves kvalitāti ar pilsētvides risinājumiem, attīstītot jaunu urbāno vidi gar Hemnicas upi

Kultūras pedāļi: ar pedāļiem darbināms kino, kas pazīstams kā Fahrradkino

DAŽI FLAGSHIP PASĀKUMI

Multimediju biennāle POCHEN -

POCHEN multimediju biennāle par dažādiem Hemnicas kultūras reģioniem

Mural Trail Chemnitz -

līdz 2025. gadam cauri Hemnicas centram tiks izveidots **ceļš ar vairākiem liela mēroga sienas gleznojumiem**, kas pilsētas telpu pārvērtīs par brīvdabas galeriju

Begehungen -

mākslas un kultūras festivāls Hemnicas tukšajās ēkās, atgriežot tās sabiedrības uzmanības redzes lokā

Vestrēma/ Veszprém, Ungārija 2023

Beyond

(Vairāk kā)

59,738 iedzīvotāji (2019)

Konteksts un identificētie jautājumi

- Kultūra Balatona reģionā - tūrisma produkts **vasarai**. Kultūras gara un **kreativitātes trūkums** ¾ gada.
- Komunisma režīma laikā ģeogrāfisks satikšanās punkts. Simboliski - kā cilvēki var tikt pāri Eiropā dominējošajām toksiskajām debatēm un **satikties viduspunktā**? Kā **pārvēst spriedzi spēlē**?
- Tukši **lauku reģioni**, kuriem ir jāmeklē jauna loma Eiropas kontekstā.

Koncepcija un identitāte

- No **Almost** uz Beyond - no “gandrīz” uz ‘vairāk kā’ - tikt **pāri provinciālismam**, sakāves sajūtai un vienaldzībai
- Akcents uz **reģionālu, apkaimju sadarbību**, nevis līdzpastāvēšanu
- “Beyond charm and isolation” - atrast **atpēriena punktus** lauku teritorijās
- Veidot **nākotnes scenāriju** caur kreativitāti un kultūru, nebaidoties no alternatīvām naratīvām

Programmas mērķi un stratēģija

- Tikt pāri **provinciālai, neambiciozai** kultūras programmai
- Atvadīties no “**buy the ticket and sit still!**” scenārija, mācoties radīt kopā un piedaīties kultūras notikumos
- Kvalitāte pāri kvantitātei - **akcents uz klātesamību** - nevis kultūra reizi nedēļā nogalē, bet integrēta ikdienas rutīnā
- **Neslēpt galvu smiltīs** - runāt par tēmām, kas nekad nav tikušas skartas!

Urban Artefact, Veszprém, Haszková.

DAŽI *FLAGSHIP* PASĀKUMI

MAGISKAIS SEPTIŅI -

vienreizēja izrāde, kuras laikā skatuve ir visa pilsēta, un aktieri ir vietējie iedzīvotāji un pilsētas viesi.

REĢIONA IZSTĀDE -

katra reģiona pilsēta iesaistīta atsevišķā kopdabā. Lai arī programmā uzsver uz sadarbības tīkliem balstītus projektus, katra pilsēta darbosies kā mini-EKG

MIGRĀCIJA, CEĻOŠANA, KUSTĪBA TĀLĀK -

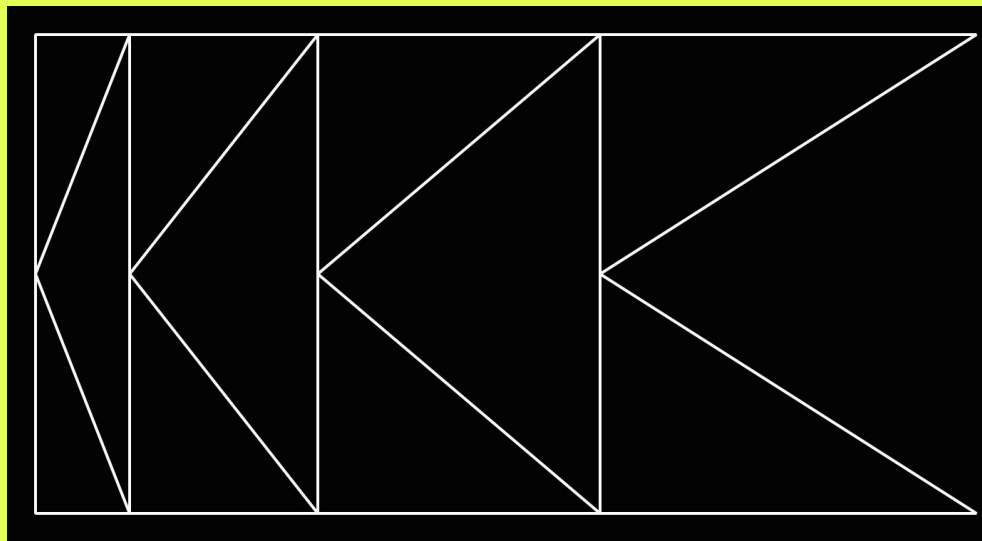
kustīga izrāde, pasākumi uz kuģiem, plostiem (īstiem, lieliem, maziem un simboliskiem) 10 dienu garumā uz Balatona ezera

Kauņa/ Kaunas, Lietuva 2022

Contemporary Capital

(Laikmetīgā pilsēta)

295,269 iedzīvotāji (2019)

Konteksts un identificētie jautājumi

- Kauņai ir izteikta nepieciešamība **pievarēt aizmirstas un sarežģītas tēmas** un **veidot kolektīvu atmiņu**
- Pilsētā **nav** pietiekoši liela **multidisciplināra un multikulturāra sadarbība**. Kā māksla un kultūra var veicināt to integrāciju?
- Nepieciešamība **“pamodināt” Kauņas neinteresanto un nogurušo vidi**, kura cieš no apātijas

Koncepcija un identitāte

“APJUKUMS”

- Projekti, kas nodarbojas ar **bloķētu atmiņu**

“SAPLŪŠANA”

- Projekti, kas nodarbojas ar vāju **starpnozarņu sadarbību un intelektuālu cilvēku aizplūšanu**

“APZIŅA”

- Projekti, kas koncentrējas uz **sabiedrības veidošanu un pilsoniskās kopienas stiprināšanu**

Vīziju pamato trīs galvenās vērtības - **radošā uzņēmējdarbība, ‘lokālisms’ un vienotība.**

Programmas mērķi un stratēģija

- Veicināt rūpes par Kauņas mantojumu, īpaši par modernisma arhitektūru un kultūru
- Attīstīt un stimulēt dizaina nozares izaugsmi inovatīvu produktu un pakalpojumu izstrādē
- Sekmēt līdzdalības kultūru, **kultūras decentralizāciju** un kultūras pieejamības Kauņas reģionos
- Plānota sistemātiska **sadarbība visos līmeņos** (UNESCO radošo pilsētu tīkls, UNESCO pasaules mantojuma pieteikums)

Digitāla aplikācija, kura parāda pazudušu ebreju mantojumu pilsētā (2016)

DAŽI FLAGSHIP PASĀKUMI

PAMOSTIES, ZVĒRS! - ŠOVS -

pilsoņu parāde un publisks EKG atklāšanas šovs, lai izvilinātu “zvēru” no ligzdas

YIDDISHE MAME - Jews' Story Unveiled -

vedojot kopīgas sarunas, Jidiši Mame programma kalpo kā izlīguma platforma starp lietuviešu un ebreju kopienām

MODERNISM FOR THE FUTURE -

platforma, kura uzsāks starptautiskus pētījumus un pētniecības centra izveidi, lai izprastu un dokumentētu Kauņas modernisma mantojumu

Tartu, Igaunija 2024

Arts of Survival

(Izdzīvošanas māksla)

93,124 iedzīvotāji (2017)

**TARTU
2024**

Konteksts un identificētie jautājumi

- Trausla **politiskā situācija** pēc nesenām vēlēšanām
- “Nesenā politiskā pavērsiena pamatā ir sāpes un **bailes** no tiem, kuri jūtas nedroši, atstumti, kulturāli aplaupīti. Dienvidigaunijas reģionā ir daudz tādu cilvēku.”
- 2018. gadā Tartu pārdefinēja vērienīgs **pilsonisks protests** pret rūpniecisku iejaukšanos upes piekrastē
- Neizmantots **dabas kapitāls** - upe EMAJÕGi un lielle ezeri
- Centieni izjaukt “**savdabīgo izolētību**”

Koncepcija un identitāte */ Arts of survival*

- Dabas nozīme sabiedrībā, cilvēcībai, mākslai, izdzīvojošai planētai
- **“Tartu ar Zemi”** (bioloģiskās daudzveidības un ekoloģijas risinājumi, izmantojot kultūras līdzekļus pilsētplānošanā)
- **“Tartu ar cilvēci”** (mākslas un amatniecības izmantošana radošās izglītības un kopienas darbības stiprināšanai)
- **“Tartu ar Eiropu”** (pilsētas stāsta pārrakstīšana mazas Eiropas pilsētās kontekstā)

Galvenā tēze:

“Daba nozīmē vairāk cilvēcībai, cilvēcība nozīmē vairāk mākslai, māksla nozīmē vairāk Eiropai un Eiropa nozīmē vairāk pasaulei, kuras cilvēki izdzīvo uz izdzīvojošas planētas.”

Programmas mērķi un stratēģija

- "Izdzīvošanas māksla" ir domāta, lai izteiktu mākslas spēku, ietekmējot Eiropas nākotni trīs lielākās dzīves jomās: **videi draudzīgā kultūrā**, koncentrējoties uz reālu **cilvēku saziņu, spēcīgām kopienām** un būtiskām iemaņām dzīvošanai un patiesi izdzīvošanai pasaulē nākamajiem gadiem
- Jauni videi draudzīgi **tūrisma produkti un pakalpojumi**, vienlaikus atgūstot upes krastu, ilgtspējīga pasākumu vadīšana
- **Ļoti liels skaits partnerību**
- Jau sākotnējā atlasē Tartu piedāvājusi 30 projektu idejas trim (iepriekšminētajām) Tartu 2024 "Izdzīvošanas mākslas" līnijām centrā un apkaimēs

DAŽI FLAGSHIP PASĀKUMI

TARTU:

IZDŽĪVOŠANAS MĀKSLAS PILSĒTAS DABAS FESTIVĀLS -

Piedzīvojumi dabā, sarunas / diskusijas pilsētas parkos, mūzika, zinātnes šovs

REGIONĀ: PEIPUS EZERS

MĀKSLAS CEĻŠ -

Pēdējos gados teritorija piesaistījusi **mūsdienu ekoloģiskās mākslas** kuratorus un uzņēmusi goldalgotas izstādes.

Peipusa ezera Mākslas Ceļš - mūsdienu mākslas ieviešana tradicionālā krievu vecticībnieku lauku kopienā.

UPES EMAJÕGI UN LIELO EZERU ATGÕŠANA -

Līdz 2024. gadam sāks darboties **laivu satiksme** no Somu līča līdz Peipusa ezeram. Pavērs teritoriju ilgtspējīgai, **dabai draudzīga tūrisma atdzimšanai**, ekoloģiski rūpējoties par upi un ezeriem.

KOPĪGAIS VEIKSMĪGAJOS EKG PIETEIKUMOS

KONTEKSTS - identificēt **procesus, problēmu** vai **tēmu**, kas pēdējos gados ir bijusi noteicoša vai raksturojoša reģionam;

IZAICINĀJUMI UN DRAUDI - identificēt pilsētas **nākotnes izaicinājumus**, ko izraisa pašreizējie procesi un noskaņojums;

DOTAIS - esošo **priekšrocību identificēšana** attiecībā uz kultūras infrastruktūru, dabas kapitālu, **neizmantotās vērtības**, arī - **esošais “alternatīvais” mantojums** - industriāls, politisks, tradicionāls, sliktu slavu iemantojis vai iedzīvotāju nemīlēts.

Mūsdienīga, iekļaujoša māksla publiskā ārtelpā

Galvenie jautājumi:

- *Ko nozīmē padarīt kultūru un mākslu iekļaujošu vietējiem iedzīvotājiem ?*
- *Kā mākslu un kultūru ievietot un prezentēt vietējā kontekstā?*
- *Kā mākslu un kultūru padarīt pieejamu sociāli atstumtiem un starpkultūru iedzīvotājiem?*

KOPĀ

Laikmetīgās mākslas
programma

Ēriks Božis "Vēja Paviljons" Liepājas pludmalē

Henriks E. Zēgners, Miķelis
Mūrnieks "Tavs nogurums nav
tava vaina" 10 Rīgas apkaimēs

Anna Līva Traumane, Harijs Vucens
"Zilais Miglas Vāls" Vec-Anņīņmuižas
parks

Tēlniecības kvadriennāle

Demokrātijas
brīnumi

Miķelis
Mūrnieks
"Aurora"
Āgenskalnā

Donatas Mockus darbs "Homo Democraticus"

Veszprém Design Week

Haszkovó dzīvojamais īpašums kā platforma dinamiskiem pilsētas instalācijām

*Autori:
Edward
Crooks, Point
Supreme,
Supervoid,
MAIO, and
Paradigma
Ariadné
arhitektūras
studijas.*

Story tower

Vides objekts,
bibliotēka Cēsīs

*Autori: RTU Starptautiskās Arhitektūras
vasaras skolas audzēkņi (2013)*

no

**LAIKMETA TĒMA
“DABA”**

uz

**LAIKMETĪGĀ
MĀKSLA DABĀ**

Austris Mailītis
Kinētiska instalācija "Vēja vērotāji"
2020

Kate Krolle, Reinis Bērziņš
Koka skulptūra "Atgriešanās", 2020

"SAVVAĻA - DRUSTI"

*Andra Eglīša un
domubiedru vides
objektu un
instalāciju izstāde
Drustos (2020)*

Jānis Noviks
Instalācija "Industrija
Bebrs 17",
2020

"Koku opera. Vējgāzes"

*Latvijas mākslinieku
laikmetīgās brīvdabas
operas pasaules
pirmatskaņojums - dabā
sairstoša operas skatuve
Somijas mežā*

Austris Mailītis, Roberta Fišere, Andris
Eglītis, Matīss Budovskis (2019)

RIBOCA/ Rīgas Starptautiskā laikmetīgās mākslas biennāle

‘Currents’

“Currents”, Lina Lapelyte, Mantas Petraitis (Courtesy of Riga Biennial of Contemporary Art)

**Latvijas reģioniem jau ir liels mākslas
un kultūras kapitāls.**

**Sākam no esošā un attīstam.
Kultūra – tā ir jāaudzē.**

Valmieras teātra festivāls

“Rojas kino brīvdienas” Melnsilā un Kaltēnē

Kora "Kamēr" uzvedums Gaujas upē Cēsu Mākslas festivāla atklāšanā

Imanta Ziedoņa fonds Viegli un Kuldīgas pašvaldība - Kartupeļu lauka radio

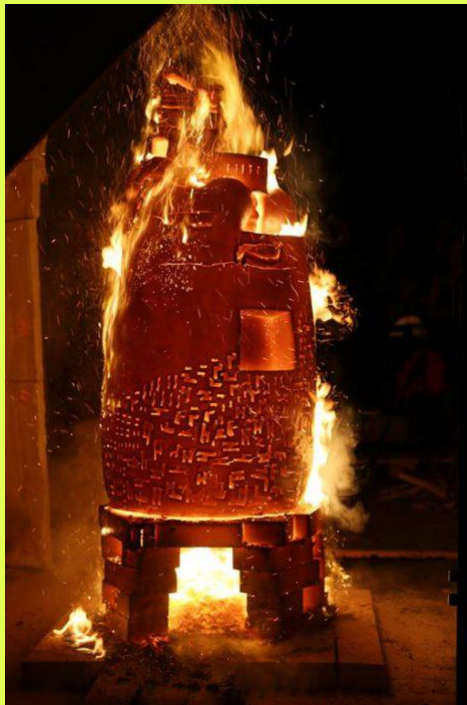

Šaursliežu dzelzceļa “bānīša” maršruts
Alūksne-Gulbene

Ekspozīcija “Alūksnes
Bānīša stacija”
Autori: Dizaina birojs
H2E

Latvijas starptautiskais laikmetīgās keramikas festivāls, Daugavpilī, sadarbībā ar Daugavpils Marka Rotko mākslas centru

GHETTO GAMES

Basketbola
turnīrs GHETTO
GAMES

Jauniešu
mūzikas un
sporta festivāls
“Artišoks”
Daugavpilī

BEZBAILĪGO STĀSTU VAKARI

PALIKT DZĪVAM

ANSIS - DZĪVE SUBKULTŪRAS BURBULĪ, BŪŠANA SEV PAŠAM SLAVAS
UN NAIDA AIZĒNOTAJĀ HIPHOPA REALITĒ.

Bez bailīgo stāstu vakars
Jūrmalas Bērnu un jauniešu
interesešu centrā "Palikt dzīvam"
ar reperi Ansi

Kultūrtelpa 'Strops' Rīgas apkaimēs

ATSLĒGAS JAUTĀJUMI PILSĒTAI

KĀ NODROŠINĀT ATVĒRTĪBU UN PIEEJAMĪBU? -

nolūkā aicināt uz sadarbību, atbildīgajiem un organizācijām jābūt viegli sasniedzamiem

KAS IR LOKĀLI NOZĪMĪGIE 'SPĒLĒTĀJI'? -

vietējie vai NVO, kas iemantojuši uzticību?

KUR MEKLĒT ZINĀŠANAS? - jāmeklē iespēja

izmantot vietējo organizāciju un indivīdu unikālās zināšanas

ATSLĒGAS JAUTĀJUMI PILSĒTAI

PĀRDOMĀT - KUR IR CENTRS? - ja pilsētas centrs mainītu vietu - ko šī jaunā vieta varētu piedāvāt?

IZAICINI ESOŠĀS DEFINĪCIJAS - kas ir talants (vietējā kopienā)? Kas vai kur ir meklējama kvalitāte? Kas ir kultūra?

TESTĒ JAUTĀJUMUS, KAS IR SAREŽĢĪTI - Kas polarizē vietējo sabiedrību? Kā runāt par sarežģītām tēmām?

Paldies

• Culture
Lab

artCēsis

Semināru cikls

Nākotnes
radošās pilsētas

2020. gada oktobris – 2021. gada janvāris

29. oktobrī plkst. 10.00–12.30**"Koprade:** idejas interaktīvai sadarbībai ar iedzīvotājiem, iesaistot pilsētas kultūrvides veidošanā un kultūras piedāvājumu tapšanā."Vita Brakovska, inovāciju eksperte un lektore,
 biedrības "Zinis" valdes locekle**10. novembrī plkst. 10.00–12.30****"Eiropas dimensija:** kā ar kultūras palīdzību pilsētā aktualizēt Eiropas Savienības dienaskārtības aktuālos jautājumus?"Dace Melbārde, Eiropas Parlamenta deputāte, ECR grupa
 Zāneta Ozoliņa, Latvijas Universitātes Politikas zinātnes nodaļas profesore**4. decembrī plkst. 10.00–12.30****"Atvērta, kvalitatīva un iekļaujoša kultūrtelpa:**
 kultūra un radošums ilgtspējīgas pilsētvides plānošanā."Viesturs Celmiņš, Pilsētplānošanas eksperts,
 antropologs, Vēfresh inovāciju apkaimes vadītājs**Laiks tiks precizēts****"Kultūrā balstīta pilsētas attīstība:**
 veiksmīgas stratēģijas un ilgtermiņa ieguvumi."Beatrise Garsija, Kultūras lektures pētniece Liverpūles Universitātē,
 Eiropas Kultūras galvaspilsētas novērtēšanas un uzraudzības komisijas locekle**Laiks tiks precizēts****"Sarptautiskās kultūras sadarbības labā prakse:** starptautiskās
 sadarbības tīkli un Latvijas–Portugāles attiecību veidošana."Kriština Fariņa, Kultūrpolitikas eksperte, lektore,
 Eiropas Kultūras galvaspilsētas novērtēšanas un uzraudzības komisijas locekle